

До протоколу № 210
від 01 липня 2026 року

ВИСНОВОК

до проєкту Закону України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо особливостей протимінної діяльності та удосконалення
гуманітарного розмінування»
(реєстр. № 15108-1 від 15.04.2026)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. розглянув у межах предметів свого відання 01 липня 2026 року на засіданні (протокол № 210) проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей протимінної діяльності та удосконалення гуманітарного розмінування» (реєстр. № 15108-1 від 15.04.2026), поданий народним депутатом України Герасименком І.Л. та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

Головним комітетом з розгляду законопроєкту визначено Комітет Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки.

Зазначений законопроєкт є альтернативним до проєкту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення гуманітарного розмінування» (реєстр. № 15108 від 30.03.2026), поданого Кабінетом Міністрів України.

У пояснювальній записці до законопроєкту визначено, що відмінність альтернативного законопроєкту до основного в тому, що ним запропоновано комплексний підхід у створенні цілісної, ефективної та підзвітної системи державного управління у сфері протимінної діяльності, враховуючи, зокрема, що у зв'язку з повномасштабною збройною агресією російської федерації проти України масштаби забруднення територій України вибухонебезпечними предметами суттєво збільшились і продовжують зростати.

Також у пояснювальній записці до законопроєкту зазначено, що його розроблено з метою створення цілісної, ефективної та підзвітної системи державного управління у сфері протимінної діяльності, що забезпечить швидке, безпечне та якісне очищення території України від вибухонебезпечних

предметів, зменшення ризиків для населення та довкілля, а також відновлення економічної активності на звільнених територіях.

Відтак, для досягнення мети законопроектом пропонується:

удосконалення системи стратегічної координації сфери шляхом чіткого визначення ролі Національного органу з питань протимінної діяльності як ефективного колегіального органу для узгодження позицій суб'єктів ПМД під час планування заходів з протимінної діяльності, включаючи військове та гуманітарне розмінування, а також оперативне реагування на виявлені ВНП;

удосконалення правових основ для стандартизації, сертифікації та контролю якості у сфері гуманітарного розмінування, включно з національними стандартами, гармонізованими з міжнародними (IMAS);

підвищення соціального захисту постраждалих від ВНП осіб та інтеграція питань допомоги постраждалим у загальну систему протимінної діяльності тощо.

Комітет у межах предметів свого відання зазначає, що законопроектом передбачено подати у новій редакції Закон України «Про протимінну діяльність в Україні», зокрема:

введено поняття «протимінна просвіта», що означає освітню діяльність, спрямовану на зниження ризиків від вибухонебезпечних предметів шляхом підвищення рівня обізнаності здобувачів освіти, що проводиться педагогічними працівниками у закладах освіти чи інших суб'єктах освітньої діяльності (стаття 1);

введено поняття «спеціалісти з гуманітарного розмінування, якими є фізичні особи, які володіють спеціальними знаннями і навичками та мають відповідну професійну кваліфікацію щодо проведення робіт з гуманітарного розмінування, здобуту *шляхом формальної освіти* або підтверджену у встановленому цим Законом порядку» (стаття 1);

до державного регулювання та управління у сферах протимінної діяльності належить питання підвищення рівня обізнаності здобувачів освіти про небезпеку від вибухонебезпечних предметів у *закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти* (пункт 11 частини першої статті 8);

до повноважень Центру гуманітарного розмінування віднесено здійснення аналізу, моніторингу *якості освітньої діяльності закладів професійної освіти*, що належать до сфери протимінної діяльності; розроблення *типових освітніх програм* підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з гуманітарного розмінування і погодження освітніх програм закладів професійної освіти, що належать до сфери протимінної діяльності (пункти 7 і 8 частини другої статті 20);

здійснення протимінної просвіти закладом освіти з урахуванням вікових особливостей фізичного, психічного та інтелектуального розвитку здобувачів освіти (частина третя статті 24).

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) висловило зауваження та пропозиції до законопроекту.

ГНЕУ зазначає про недоліки техніко-юридичного характеру, що стосується пропозиції викласти у новій редакції Закон України «Про протимінну діяльність в Україні».

ГНЕУ зауважує, що оскільки у проєкті пропонується не прийняти новий Закон України «Про протимінну діяльність в Україні», а лише викласти чинний Закон у новій редакції, виглядає незрозумілою вказівка у п. 2 розділу II «Прикінцеві положення» проєкту «визнати таким, що втратив чинність Закон України «Про протимінну діяльність в Україні» (Відомості Верховної Ради України, 2019 р., № 6, ст. 39; із змінами, внесеними Законом України від 11 квітня 2023 року № 3050-IX). Тобто фактично пропонується в одному законодавчому акті спочатку викласти Закон у новій редакції, а потім визнати його таким, що втратив чинність.

ГНЕУ зазначає, що сумнівними видаються такі повноваження Центру гуманітарного розмінування, як здійснення аналізу, моніторингу якості освітньої діяльності закладів професійної освіти, що належать до сфери протимінної діяльності; розроблення типових освітніх програм підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з гуманітарного розмінування і погодження освітніх програм закладів професійної освіти, що належать до сфери протимінної діяльності (п.п. 7, 8 ч. 2 ст. 20 Закону у новій редакції).

Такі повноваження не відповідають закріпленому у законах України «Про професійну освіту» та «Про освіту» принципу автономії закладу професійної освіти, який полягає в його самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом (п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про професійну освіту»).

Міністерство освіти і науки України з метою приведення термінології законопроекту у відповідність до освітнього законодавства пропонує у пункті 11 частини першої пропонованої законопроектом редакції статті 8 Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» слова «(професійно-технічної)» виключити.

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України (далі – Мінекономіки) зазначило, що підтримує законопроект з врахуванням зауважень в частині питань освіти, науки та інновацій, зокрема:

відповідно до положень Закону України «Про професійну освіту» виключити у пункті 11 частини першої статті 8 проєкту Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» у редакції законопроекту слова «(професійно-технічна)»;

оскільки до основних завдань Кабінету Міністрів України, зокрема, належать забезпечення розвитку і державної підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави, варто доповнити новим пунктом частину другу статті 10 проєкту Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» у редакції законопроекту наступного змісту: «визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування та розвитку наукової та 2 науково-технічної

діяльності у сфері протимінної діяльності», та відповідно пункт 16 частини першої статті 13 законопроекту виключити;

частину першу статті 13 проекту Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» у редакції законопроекту доповнити пунктами наступного змісту:

«сприяє стимулюванню розвитку інновацій та підвищення ефективності заходів протимінної діяльності;

здійснює наукове та науково-технічне забезпечення протимінної діяльності в межах повноважень».

Мінекономіки зауважує, що повноваження Центру гуманітарного розмінування, викладені у частині другій статті 20 проекту Закону України «Про протимінну діяльність в Україні» у редакції законопроекту потребують уточнення та приведення у відповідність до повноважень Національного агентства протимінної діяльності, тому вважаємо за необхідне пункт 15 частини другої зазначеної статті викласти в наступній редакції:

«участь у науковому та науково-технічному забезпеченні протимінної діяльності в межах повноважень».

Міністерство фінансів України зазначило, що реалізація низки положень законопроекту може потребувати додаткових видатків державного бюджету, обсяг яких не обраховано. Відтак, законопроект потребує суттєвого доопрацювання з урахуванням зауважень Мінфіну, а також надання фінансово-економічних розрахунків та обґрунтувань.

Міністерство оборони України не підтримує законопроект, оскільки у ньому пропонується викласти Закон України «Про протимінну діяльність в Україні» у новій редакції, яка у своїй основі, передбачає концептуальну зміну державної політики у сфері протимінної діяльності та радикальну перебудову системи державного управління у галузі протимінної діяльності. Зокрема, сукупність запропонованих змін свідчить про перехід від гнучкої, багатосуб'єктної моделі протимінної діяльності до централізованої та регуляторно обтяженої системи, що може негативно вплинути на її ефективність в умовах воєнного стану.

Національна академія наук України (далі – НАН України) надала висновок до законопроекту, підготовлений в Інституті держави і права імені В.М. Корецького НАН України, в якому зазначено, що законопроект підлягає відхиленню.

НАН України наголошує, що підхід, згідно з яким у «тіло» законопроекту вміщено інший законопроект не відповідає вимогам техніки нормопроєктування, та може ускладнити правозастосування.

НАН України зазначає, що потребує доопрацювання термінологія (зміни до Земельного кодексу України), оскільки поняття імовірно забрудненої території розкривається через поняття «територія (акваторія)», що не сприяє чіткості та однозначності.

Національна академія аграрних наук України зазначила пропозиції до законопроекту, зокрема щодо внесення змін до Закону України «Про Державний земельний кадастр» в частині термінології тощо.

Національна академія правових наук України (далі – НАПрН України) рекомендує законопроект реєстр. № 15108 від 30.03.2026 як такий, що може бути взятий за основу, із можливим використанням окремих положень законопроекту № 15108-1 від 15.04.2026 як джерела додаткових рішень та уточнень, а також зазначила пропозиції і зауваження до законопроекту.

НАПрН України зазначає, що на рівні базових термінів простежується низка концептуальних неузгодженостей (наприклад, визначення «вибухонебезпечні предмети», «виявлення вибухонебезпечного предмета», «військове розмінування» тощо).

НАПрН України звертає увагу на порушення принципу системності законодавства, який передбачає внутрішню узгодженість нормативного масиву. Законопроект фактично змінює базовий Закон України «Про протимінну діяльність в Україні», однак відповідний акт не відображений у пояснювальній записці. Дана невідповідність суперечить вимогам законопроектної техніки та порушує принцип прозорості нормотворчого процесу, оскільки не забезпечує належного обґрунтування необхідності змін і не дозволяє повною мірою оцінити їх вплив на чинну правову систему. За відсутності повного порівняльного аналізу саме базового закону суб'єкти законодавчої ініціативи, експертне середовище та законотворці позбавляються можливості об'єктивно оцінити характер трансформацій правового регулювання.

НАПрН України зауважує, що окремим проявом міжгалузевої неузгодженості є регулювання питань протимінної освіти. Законопроект вводить поняття «протимінна просвіта» як освітню діяльність, що здійснюється у закладах освіти, а також передбачає підвищення обізнаності здобувачів освіти на різних рівнях. Водночас такі положення безпосередньо кореспондують із Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про вищу освіту», які визначають правові засади освітньої діяльності, її суб'єктів, зміст та стандарти. Відсутність посилань на зазначені акти у пояснювальній записці (п.5) створює нормативний розрив, оскільки інтегрується у систему освіти без належного узгодження з її базовими принципами, зокрема щодо освітніх програм, стандартів і компетентнісного підходу. Таке порушення принципу галузевої узгодженості законодавства потенційно може призвести до колізій у правозастосуванні.

Комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування на своєму засіданні 30 квітня 2026 року (протокол № 263) розглянув, відповідно до предметів відання, проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей протимінної діяльності та удосконалення гуманітарного розмінування» (реєстр. № 15108-1 від 15.04.2026) та рекомендував Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки визначитись самостійно щодо нього з урахуванням зауважень, викладених у мотивувальній частині висновку із обов'язковим

врахуванням екологічної складової під час здійснення протимінної діяльності і гуманітарного розмінування.

Підкомітет з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету, розглянувши на своєму засіданні 29 червня 2026 року законопроект реєстр. № 15108-1 та надані до нього експертні висновки, пропонує в межах предметів відання рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки під час опрацювання зазначеного законопроекту розглянути висловлені зауваження та пропозиції та за результатами розгляду визначитися щодо нього під час голосування на своєму засіданні.

Заслухавши та обговоривши інформацію заступника Міністра економіки, довкілля та сільського господарства України Безкаравайного І.В., голови підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Воронова В.А., першого віцепрезидента Національної академії правових наук України Бандурки О.М., **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки під час опрацювання проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей протимінної діяльності та удосконалення гуманітарного розмінування» (реєстр. № 15108-1 від 15.04.2026), поданого народним депутатом України Герасименком І.Л. та іншими народними депутатами України, розглянути висловлені до нього зауваження та пропозиції та самостійно визначитися щодо зазначеного законопроекту під час голосування на своєму засіданні з урахуванням висловлених у цьому Висновку зауважень і пропозицій.

2. Направити цей Висновок, а також висновки Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України, Національної академії аграрних наук України та Національної академії правових наук України до Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки, визначеного головним з підготовки цього законопроекту.

Голова Комітету

Сергій БАБАК